

גליון

משמיע ישועה

ציצים ופרחים
על פרשת השבוע וענינא דיומא
שנאמרו בשיעורי השבוע של
מורינו הגה"צ
אבד"ק ברכת מנחם שליט"א

פרשת תזריע מצורע

אבות פרק ב'

יו"ל ע"י שומעי לקחו
שנת תש"פ לפ"ק - גליון כ"ב

א. ונגע לא יקרב באהליך.....ג

אך טוב לישראל / טראכט גוט וועט זיין גוט / איני יכול
'לנגוע' בך

ב. זה הים גדול.....ז

היום קצר והמלאכה מרובה

ג. ושננתם לבניך ודברת בם.....ט

אבות / מעיד עדות שקר בעצמו / ברם זכור אותו האיש
לטוב / "ושננתם לבניך"

להשיג הגליונות

בבארא פארק: בויליאמסבורג:

ביהמ"ד ברכת מנחם   ביהמ"ד ברכת מנחם
4424 16th Ave.   491 Flushing Ave.

בירושלים: ביהמ"ד אברכים

ברכת מנחם   ביהמ"ד ברכת מנחם
1600 55th St.   רח' זית רענן 1

להערות והארות ולקבל הגליון בדוא"ל
mashmiayeshuah@gmail.com

א. ונגע לא יקר באהליך

אך טוב לישראל

כי תבואו אל ארץ כנען ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, ומדרשו (ויק"ר י"ז) הדא הוא דכתיב (תהלים ע"ג) אך טוב לישראל, ואינו מובן מה ענין כתוב זה לכאן.

וכתב בספר 'דברי ישראל' הפירוש כי בראות האדם את ביתו ניתץ ונהרס היא מדת הדין, אבל סוף מעשה במחשבה תחילה למצוא מטמוניות ואוצרות של זהב, והוא כולה רחמים, וזה אך טוב לישראל, ר"ל כי מן הנגעי בתים אנו רואים אשר מדת הדין הוא אך טוב ורחמים לישראל, כי הטוב וחסד בא על ידי הגבורות והדין.

ואם האדם רוצה לראות בעינא פקיחא שהכל בהשגחה ולא מקרה, אז בכל יום רואה הנפלאות על חיינו המסורים בידו ועל נשמותינו הפקודות להשי"ת ועל נסיו שבכל יום ויום עמנו, כי נדמה לאדם שהיא מדת הדין אבל היא כולה חסד ורחמים.

אמנם לכאורה אמאי אמר 'נגע' צרעת הלא הוא באמת ענג ולא נגע, אלא כי למראה עיני אדם כשפוקדים עליו להרוס את ביתו הלא הוא נגע, אך באמת מי שהיה מאמין באמונה שלימה שבוודאי כל דעביד רחמנא לטב עביד, ובטוח היה שכן הוא לטובה, מצא אוצר ונהפך נגע לענג, וזה שהיה מתרעם על שנצטוו להרוס את ביתו, ולא היה מאמין שהוא לטובה, הוא לא מצא אוצר, והיה לו זאת באמת נגע צרעת, וכן הוא תמיד זהו שאמרו חז"ל (ברכות ס): לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, וכשאומר לטב על ידי זה נעשה באמת לטובה ונהפך מנגע לענג.

וזוהו פירוש הפסוק ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית, לא אמר 'נגע' רק 'כנגע' נראה, כי רק למראה עיני אדם היה

משמיע ישועה

נראה כדבר זר וכנגע לנתון ולהרוס את ביתו, אבל באמת היה לטובה וחסד ונתהפך הנגע לענג ומצא אוצרות זהב וענג בתוכו.

וזהו פירוש המדרש הנ"ל ונתתי נגע צרעת בבית הדא הוא דכתיב אך טוב לישראל, כי מן נגעי הבתים נראה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואך טוב לישראל, דווקא הם המה במדה זו לא כן אומות העולם שהם קוראים תגר.

וזהו שאמרו רז"ל כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר להם משה אל תתיראו אלו לעכו"ם אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח עי"ש. (ילקוט תזריע תקנ"ד) היינו בשביל שישראל אומרים כל דעביד רחמנא לטב עביד בזכות זה נעשה באמת הכל טוב, ונתהפכים כל הנגעים לתענוגים לאכול ולשתות ולשמוח.

ומוסיף שם פירוש נחמד ונעים, וזה לשונו:

ויש לומר זהו פירוש הכתוב (תהלים צ"א) **לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך**, פירוש לא 'תאונה' מלשון כמתאוננים רע (במדבר י"א א'), וידוע (ערכין ט"ו:) שהנגעים באים על לשון הרע, והמתרעם ומתאונן באזני ה' יש לומר שהוא אבק לשון הרע, וזהו שנאמר **'לא תאונה אליך רעה'** פי' לא תתרעם ותתאונן רע באזני ה', רק תאמר כל דעביד רחמנא לטב עביד, אזי **'ונגע לא יקרב באהליך'** רק תתהפך הנגע לענג. עד כאן תוכן דבריו.

טראכט גוט וועט זיין גוט

נמצינו למידים שאם רואה אדם שייסורים באים עליו, ונערמים לו קשויים בחייו, ומחלות וצרות פוקדות אותו, ידע נאמנה שיש בידו להושיע את עצמו ולהינצל מכל מכאוביו, והוא על ידי שיקבלם באהבה, ויאמר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ועל ידי אמירתו ממשיך השפעות בפועל.

והעיקר והוא המדע, שיודע שאף מה שנראה רע אינו רע, והוא רק 'כנגע' נראה, ובאמת אינו 'נגע', ובכח אמונתו יבטח בה' וישמח באלקיו,

משמיע ישועה

ויאמין כי מאתו לא תצא הרעות, וכי הוא מקור הטוב, וכולו רחמים וכולו חסד, וגומל רק חסדים טובים לעמו ישראל.

אמנם אם אמור יאמר 'נגע' נראה לי, ויתלונן על מצבו, ויתאונן ויבכה יומם ולילה, וידין את בוראו לכף חובה, ויטיח דברים כלפי מעלה, אז בדברו מעריב ערבים, דעל ידי דיבורו מביא על עצמו חושך ואפילה, ויגרום שיישאר המצב הרע על מתכונתו, ולא יתגלה הטוב הצפון בתוכו, ולא ימצא המטמוניות.

לכן בכל צער וצער שיש ל'ישראל' ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה, ישמח 'ישראל' בעושו, ויהיה אך טוב ל'ישראל'.

סגולה נפלאה הלז שיוכל האדם לפעול ע"י דיבורו שהכל יהיה לטובה, כבר אמרו צדיקי קדמאי שלאו דוקא בדיבור פיו, אלא – לא זו אף זו – ואף אם רק חושב במחשבתו שהכל לטובה, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, גם כן יסתדר הכל לטוב המוחלט, ויראה בעיניו החסדים מאתו יתברך.

וכמו שאמר הצמח צדק לאחד שהתלונן אצלו לעורר רחמים על חולה מסוכן:

טראכט גוט וועט זיין גוט. [חשוב טוב ויהיה טוב].

היינו שמחשבה מועלת, ועצם המחשבה לטובה מביאה תוצאות טובות.

איני יכול לנגוע' בך

ואולי אפשר להעמיס הסגולה הזאת בלשון הבקשה שאנו אומרים בקידוש לבנה.

כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לנגוע בך כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי לרעה.

כשם שאני רוקד כנגדך, ואני תמיד בשמחה, ואף כשהייסורים באים עלי אני שש ושמח, ויודע שהכל לטובה, ואיני יכול לנגוע בך, שאיני

משמיע ישועה

יכול לתלות שום 'נגע' בהקב"ה, שהקב"ה אינו מביא נגעים, והוא רק 'כנגע' נראה.

בשכר זאת אני מבקש:

כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי לרעה, ולא יארע לי שום נזק וצער ובושת, ואך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, ויהיה אך טוב לישראל.

בדד ישב

בשנת תר"ח פרצה בעיר ווילנא ובסביבתה מגיפת חולירע שהפילה קורבנות רבים, כנהוג בקהילות ישראל בשעת צרה החלו אנשים רבים לפשפש במעשיהם, ומהם עברו לחטט במעשי אחרים, כדי לחשוף עוונות וחטאים של הבריות שגרמו למגיפה הקשה.

יום אחד הופיע בביתו של ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל אחד ממחפשי החטאים שבעיר, ולחש על אוזן הרב שבביתו של פלוני נעשים מעשים אשר לא יעשו, ומן הראוי להתערב מיד כדי לגדור את הפרצה. רבי ישראל האזין כדרכו בסבלנות רבה לדברי האישי, וכשסיים לרכל אמר לו רבי ישראל:

כידוע מצווה התורה לשלוח את המצורע מחוץ לכל שלוש המחנות, חכמינו (ערכין דף ט"ז). אומרים שמחלת הצרעת באה על האדם בעוון לשון הרע, והנה העונש של המספר לשון הרע אינו דווקא משום הפצת דברי שקר, אלא גם בגלל שמחפשים חטאים ופגמים אצל הזולת.

כיון שכך אומרים לו לבעל לשון הרע כזה, אם אומנם אתה מומחה גדול למצוא חטאים ועוונות ופשעים, **צא מחוץ למחנה, התבודד עם עצמך ימים רבים, וכך תוכל לחשוף ולגלות חסרונות ועוונות שלך.**

שלך אתה רואה ואי אתה רואה של אחרים.

ב. זה הים גדול

היום קצר והמלאכה מרובה

כהקדמה ללימוד מסכת אבות:

היה פעם עם הארץ מופלג שנטה למות ובניו סיבבו מיטתו – ערש דוי – בבכיות, כשהתחילו להיפרד ממנו הבחינו בבת שחוק על קצה שפתיו, שאלוהו לפשר הדבר, לשמחה מה זו עושה בשעה כזו?

ענה ואמר:

כבר שנים שיש לי קושיא חזקה על ה'סידור' ואין פותר אותו, ועכשיו שאני עולה למרום, בוודאי אפגש שם את 'בעל הסידור' ואשאלהו, ולכן אני שמח שסוף סוף אקבל תירוץ על קושייתי. שאלוהו הסובבים לפשר קושייתו על הסידור.

פתח ואמר ברוב תמימותו, שכתוב בסידור דבימות הקיץ אומרים 'פרקי אבות' בשבת אחרי הצהרים, ובימות הגשמים אומרים 'ברכי נפשי'.

ונפשי בשאלתי, למה בימות החמה כשהימים ארוכים אומרים פרקי אבות, ושנינו שם "היום קצר", ובימות החורף כשהיום קצר אומרים ברכי נפשי, וכתוב שם "זה הים גדול" דהיינו שהיום גדול.

אתמהה? והלא איפכא הוי לן לעשות?

ועכשיו שאני עולה למעלה אשאל את בעל הסידור בעצמו למה סידרו כך.

הלימוד לנו ולבנינו הוא דאף שהיום גדול אבל הזמן קצר והמלאכה מרובה, שיש הרבה מלאכה ועבודה לפנינו.

הימים אכן ארוכים, אבל התורה ארוכה מארץ מידה.
זה הים גדול, אבל התורה רחבה מני ים.

ימול בשר ערלתו

הגאון ר' יצחק שלמה אונגר זצ"ל סיפר: (מובא בספר 'רשומים בשמך')
באחד הימים ישב מרן החתם סופר ולמד בביתו ולפתע ניעור ממקומו
והתחיל ללכת אנה ואנה ברעיונו כשהוא נבוך מאד.
רעייתו הרבנית ראתה שהוא נסער כל כך, בקשה ממנו שיגלה לה מה
דוחקו, השיב לה החתם סופר הרי אשה אינה לומדת אלא את 'צאינה
וראינה', ומהיכן תדע להשיב לי במה שאני נבוך.
אך לאחר שהפצירה בו מאד, אמר לה שמאוד קשה לו שבפרשת
שמות מבואר שצפורה לקחה צור לכרות את ערלת בנה, וממה נפשך,
אם צריך לעשות ברית בברזל, למה לא לקחה ברזל, ואם עושים ברית
בצור, למה אנו מלים בברזל.

השיבה לו רעייתו: **התשובה על שאלה זו אכן מפורשת בספר צאינה
וראינה.**

וכה כתוב שם: אכן המנהג היה למול בצור, וכן יהושע מל את ישראל
בצור, כמו שכתוב (יהושע ה' ג') **ויעש לו יהושע חרבות צורים וימל את בני
ישראל.**

אלא שבשעה בא דוד המלך להרוג את גלית הפלשתי שהיה מלובש
על ראשו בכובע של נחושת שהוא מין הברזל, קלע בו אבנים, והאבנים
לא היו יכולים לחזור דרך הברזל, אמר הקב"ה למלאך הממונה על
הברזל, הנח לאבנים שלי להכנס, ואני אפרע לך בשביל זה, שבמצות
מילה ימולו בסכין של ברזל ולא באבנים, כאשר היה המנהג עד אז.

ומאז היה החתם סופר מציץ מפעם לפעם במדרשים שהספר צאינה
וראינה מביא.

[מדרש זה כבר הביא הפרישה (יו"ד סימן רס"ד סק"ז) על מה שכתב
הטור, ומצוה מן המובחר למול בברזל, כתב וז"ל: שמעתי טעם ע"פ
המדרש שכך הובטח לברזל ביום שנבקע הכובע של ברזל שהיה בראשו
של גלית לפני דוד].

ג. ושננתם לבניך ודברת במ

אבות

הרבה טעמים נאמרו למה נקרא שם המסכתא "אבות" ובניגוד לשאר מסכתות הש"ס אין השם מסמל את תוכן המסכתא.

וכדרכו של תורה שבכל פעם שאתה לומד בה אתה מוצא בה טעם חדש, אף אנו נימא בה מילתא חדתא.

היות שהתחלת המסכתא מדבר אודות שלשלת הקבלה מדור דור על ידי רב לתלמידו וממנו לתלמידיו אחריו, היה מקום לחשוב ולומר שרק הרב הוא המשפיע העיקרי על נפשות ישראל, ומקומם של האב והאם ייפקד בחינוך בניהם.

לכן קרא רבינו הקדוש את שם המסכתא "אבות" ללמדנו בא שעל האבות לחנך בניהם, וכמה מהדברים שהרב אין ביכולת להעניק לתלמידיו יכול האב או האם ליתן להם.

שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך.

ועל אף שבכמה דברים רואים בחז"ל שכוחו של הרב גדול מהאב, שהרי אביו מביאו רק לחיי העולם הזה, ורבו הרי מביאו לחיי העולם הבא, אבל בל נשכח, שיפה שעה אחת של תורה ומצוות בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

מסורה של אידישקייט

ויש להרחיב ולהסביר הדברים דבאמת יש שני חלקים נפרדים במסורת הדורות.

[א] חלק התורה, הן התורה שבכתב שכתבו משה מפי הגבורה ומסרם לישראל, והן תורה שבעל פה, והוא מסורה לנו איש מפי איש ותלמיד

משמיע ישועה

מפי רבו ורבו מרבו עד משה רבינו.

[ב חלק היהדות, והוא שאנחנו מאמינים בני מאמינים ושיש למסור עצמינו לקיים כל דבר וכל קוצו של יו"ד, וגם התמימות לעבודת ב"ה, והחמימות לדברים שבקדושה, והוא נמסר ע"י אב לבנו ועל ידי האמהות – נשים צדקניות – לבניהן.

וכמו שהמליץ רבי חנינא בגמרא חולין (דף כ"ד) חמין ושמן שסכתי אמי בילדותי, הן עמדו לי בעת זקנותי.

ולכן לא די לאב ששכר מלמד לבנו או ששלחו לבי רב, רק צריך להעניק לבנו מהות היהדות ודת הישראלי כמו שקיבלו מאביו, וכן הגישה למצוות והיראה מעבירות, וצריך לומר לו, כן תתנהג וכן לא תתנהג, וכן תעשה וכן לא ייעשה, כי כך מקובלני מבית אבי אבא.

והא לך לשונו הזהב של הגאון ר' שמואל הלוי וואזנער זצ"ל בעל שבט הלוי בדרשת חינוך להורים:

אין תלמוד תורה לבנים או בית ספר לבנות שיכול להעניק את מה שההורים נותנים כמחנכים, ודאי שמוסדות החינוך מחויבים לעשות ככל יכלתם, ואשרי המחנכים, המלמדים ומרביצי התורה ואשרי חלקם בחינוך הילדים, אולם מה שהאב יכול לתת לבניו, אין בכוחו של התלמוד תורה לתת. כי המסורת העוברת מאבות לבניהם הינה מסורת טבעית.

כמו שפירש הרמב"ן את הפסוק (דברים ד, ט - ט) והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב וגו' ואת בניהם ילמדון, וז"ל: כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו יידעו שהיה הדבר אמת בלא ספק וכו' כי לא נעיד שקר לבנינו וכו' והם לא יסתפקו כלל בעדותינו וכו' עי"ש.

רק האב יכול למסור ולהעביר לבניו מסורת טבעית זו, והמלמד לא יוכל לעשות זאת. אני חוזר ושונה, המלמד חייב ללמד ולחנך כפי יכולתו, ברם, למסורת של "כך שמעתי מאבי" "כך קבלתי מזקני" אין תחליף, ובפרט כאשר האב הוא בן תורה, עכ"ל.

הרי לך מה שביארנו שיש מסורת התורה מרב לתלמיד ומסורת היהדות מאב לבנו, ולכן כשרבינו הקדוש התחיל לדבר משלשלת

משמיע ישועה

הדורות מרב לתלמיד קרא שם המסכתא אבות ללמדך שלאבות יש חלק ניכר בחינוך בניהם, ובפרט כשמדברים מעניני מידות ודרך ארץ.

מעיד עדות שקר בעצמו

אמרו חז"ל (ברכות י"ד ע"ב) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו.

דהיינו אדם הקורא בקריאת שמע "וקשרתם לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך" וידו וראשו אינם מעוטרים בתפילין הריהו מעיד עדות שקר בעצמו, שאינו מקיים מה שקורא.

הוסיף הגאון ר' יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע: נמצא שהקורא קריאת שמע ואינו מחנך את בניו בחינוך נאות לתורה ולמצוות אף הוא מעיד שקר בעצמו, שכן באותה פרשה נאמר גם "ושננתם לבניך" וכן "ולמדתם אותם את בניכם", והוא אינו עושה כן.

לכן צריך האב והאם לחנך את בניהם בכל הקשור ליהדות, ולא לסמוך על אחרים, וישקיעו בזה זמן זמנים טובא, בדברים המשמחים את לב שומעיהן, בסיפורי צדיקים בשיחות חולין של תלמידי חכמים, לספר להם אודות התנהגות של עהרליכע אידן מדור העבר, והעיקר להלהיב לבם לעבודת ה', באופן שישאר חרות על לבם, וגם כי יזקינו לא יסור מהם, בעזרת השי"ת.

ברם זכור אותו האיש לטוב

איתא בגמ' (בבא בתרא דף כ"א.) אמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל, שבתחילה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה, מאי דרוש 'ולמדתם אותם' ולמדתם אתם, התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש, 'כי מציון תצא תורה'.

ועדיין מי שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד, התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך, ומכניסין אותן כבן

משמיע ישועה

ט"ז כבן י"ז, ומי שהיה רבו כועס עליו מבעט בו ויצא, עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע.

יש כאן ידיעה היסטורית

מי הוא זה שיסד והתקין את ה"חדר" במתכונת המצויה כיום שבכל מקום ומקום יועמד מלמד דרדקי, והתלמידים יבואו אליו ללמוד כבן שש כבן שבע - רבי יהושע בן גמלא.

ומה היה עד אז? מה עשו לפני תקנת רבי יהושע בן גמלא?

"מי שיש לו אב מלמדו ומי שאין לו אב לא היה למד תורה".

במשך שנים אוכלוסיה כ"כ גדולה של תלמידים שאביהם אינו יכול ללמדם לא למדו תורה, וכי עד ר' יהושע בן גמלא לא היה אף חכם או עסקן נמרץ שחשב על הפתרון הכל כך פשוט לשכור אברך בתשלום, ולהעלות לו שכר, כדי שילמד את אלו שאבותיהם אינם יכולים ללמדם, וכי לא היה אף אחד שחשב הרעיון להקים חדרים?

ובביאור הדבר מוסרים משמו של הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל בעל פחד יצחק:

אין ספק שהיו רבים וטובים לפני ריב"ג שחשבו על הפתרון של הקמת "חדר" אולם אף אחד לא הרהיב עוז בנפשו לגשת ולממש את הפתרון וליישם אותו מפני שהפתרון הזה באופן כללי הוא מאד בעייתי! הפתרון הזה יגרום לכך שהחינוך לתורה יצא מידי האבות וינתן בידי זרים.

"ושננתם לבניך"

התורה"ק צווחת ואומרת "ושננתם לבניך"

פירושו שהתורה"ק מסרה את החינוך לתורה בידי האבות דוקא, ולקחת את החינוך לתורה מידי האבות ולמסור אותו בידי זרים, זהו דבר שאף אחד לא העיז לעשות, מפני שלאבא אין תחליף, התורה"ק רצתה

משמיע ישועה

שהחינוך הטהור יבוא דוקא מאבא לבן, ולא שמישהו אחר, אדם זר, יעמוד במקום האבא.

ולכן עד לימי ר' יהושע בן גמלא נמנעו החכמים מלהקים מסגרות לימוד לתלמידים שבהם המלמד והמחנך יהיה איש זר ולא אבא, עד שבא ריב"ג וראה שח"ו עלולה התורה להשתכח מישראל ומימש את רעיון התלמוד תורה לילדי ישראל.

אבל פתרונו של ריב"ג למצב של שכחת התורה היא בדיעבד ואינה לכתחילה, וגם אחרי תקנת יהושע בן גמלא נשאר העיקרון הזה שלימוד התורה צריכה להיות מונחלת מאבא לבן.

סיפר הרב זאב רוזנגרטן ז"ל מציריך, שאלתי את מרן הרב מבריסק צ"ל האם לקחת מלמד פרטי לבני או שאלמד עמו בעצמי, דאולי הוא בתור אבא מקפיד יותר שהדברים יאמרו בדיוק נמרץ, ושמה הדבר מביא קצת לחץ – זו הדחק – לבנו.

ענה הרב מבריסק: היא הנותנת, האבא איכפת לו יותר מכל אדם אחר, ולכן הלימוד הוא במיטבו, וסו"ס כרחם אב על בנים גם ההרגשה של הבן שרוצים את טובתו יכול להקנות לו אהבת תורה.

בגדי משי בשבת

והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים.

כתב בספר דברי ישראל להרה"ק ממודזיץ זי"ע:

הנה לא נזכר בגד משי, משמע שבבגדי משי אין מצוי נגעים, [ועיין בכלי יקר פסוק מ"ז שהרגיש גם כן בזה] וזהו הענין הנהוג בכל ישראל ללבוש בגדי משי לשבת, שאין מציאות בו שום נגע וטומאה כלל, וזהו פלא שלא מצינו באומות העולם בכל העולם כולו שיהיו לבושים בבגדי משי, אלא ישראל לבדם לובשים בו והוא מיוחד לבגדי שבת.

התודה והברכה

נדבת ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

ר' מאיר נתן האפשטיין הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבת במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.

התודה והברכה

נדבת ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

ר' אברהם משה שטיינמעץ הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבת במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.